

Innhold

FORORD	11
KAPITTEL 1	
LÆRDOMMER FRA SKOLER I UTVIKLING	13
<i>Mats Ekholm, Torbjørn Lund, Knut Roald og Beate Tislevoll</i>	
Teser om skoleutvikling	13
Skoleutviklingsprogrammet Kunnskapsløftet – fra ord til handling ..	15
Prosjektene liv i programmet	16
Kunnskapsdannelse i programmet	16
Innholdet i antologien	17
KAPITTEL 2	
UTVIKLING AV SKOLER – ET KUNNSKAPSFELT I BEVEGELSE	20
<i>Mats Ekholm, Torbjørn Lund, Knut Roald og Beate Tislevoll</i>	
Når skolens grunnideer utfordres	20
Progressive skoler	21
Studier av hvordan skoler utvikler seg	24
Effektive skoler	25
Langsiktig skoleutvikling og hyppige skolereformer	26
Ulike forskningstradisjoner om skoleutvikling går sammen	27
Læreres læring og skoler som lærende organisasjoner	28
Kan vi dra nytte av den forskningsbaserte kunnskapen om skoleutvikling?	29
Referanser	30
KAPITTEL 3	
ET DIGITALT SPRANG!	35
<i>Kirsti Lyngvær Engelién og Kjersti Stundal</i>	
«Vår månelanding»	36
Hvor skal en begynne?	36

Hva er en lærende, digitalt kompetent skole?	37
Å være lærende – sammen	37
En digital hverdag	38
Veivalg for en lærende skole.	39
Skoleledelse i et helhetlig perspektiv	40
Hvor er vi – hvor vil vi?	40
Å være på vei	42
Handlingsrom for læring	42
Å lære sammen	43
Rektor i en lærende posisjon.	45
Hva mener vi <i>egentlig</i> ?	45
Fagdidaktisk IKT-kompetanse.	47
Veivalg for å bli et digitalt kompetent personale.	48
Hva må vi lære?	49
Hvordan skal vi lære?	49
Personlig oppfølging i praksis	50
Konsekvenser for skoleutvikling.	51
Referanser	54

KAPITTEL 4

FORHANDLINGER OM MENING I GJENSTRIDIGE DISKURSER

I ET MATEMATIKKPROSJEKT	56
<i>Hans Jørgen Braathe og Ann Merete Otterstad</i>	
... når kan jeg være god nok?	57
Et matematikkprosjekt som kunnskapsutvidelser	58
En høgskole som kompetansemiljø.	60
Kompetanse som diskursivt dilemma	61
Endring av praksis	63
Prosjektets datamateriale	64
Lesninger av datamaterialet	65
Klasse som enhet vs. nivådelte grupper	66
Etiske dilemmaer	67
Diskursivt dilemma endrer praksisen	69
Allmennlæreridentitet.	71
Læreridentiteten utfordres	72
Oppsummerende refleksjoner	73
Referanser	75

KAPITTEL 5

PLANGRUPPA SOM AKTØR I ET UTVIKLINGSARBEID	77
<i>Mette Bunting og Lene Rønning-Arnesen</i>	
Plangruppa og ledelse	79
Et vendepunkt?	81
Roller i organisasjonen	82
Kompetanse i å lede utvikling.	84
Nye verktøy i utviklingen	86
TeamReflector	87
Kolbs lærings sirkel	89
SWOT-analyse	90
Plangruppa i ny drakt?.	92
Hva kan andre dra nytte av fra prosjektets erfaringer?	93
1 Fokuser på kollektiv læring i organisasjonen	94
2 Klargjør hvem som skal følge opp og lede utviklingsarbeidet i hverdagen.	94
3 Skap rollebevissthet og utvikle høy kompetanse blant dem som leder utviklingsarbeid sammen med sine medarbeidere . . .	95
4 Lag gode organisatoriske og tidsmessige rammer for å føre utviklingen videre.	95
Referanser	96
Kilder for utviklingsverktøy.	97

KAPITTEL 6

FRA ORD TIL SAMMENHENGENDE HANDLING: ULIKE INNFALLSVINKLER TIL MOTIVERING AV ELEVER OG FOREBYGGING AV FRAFALL	98
<i>Trond Buland og Marko Valenta</i>	
Innledning	98
Motivering av elever og forebygging av frafall: Erfaringer med konkrete tiltak.	101
Presentasjon av casene: «Bedre gjennom» og «Bedre gjennomføring av videregående opplæring»	103
«Bedre gjennom»	104
Ulike innfallsvinkler til motivering av elever og forebygging av frafall: Diskusjon	112
Identifisering av hoveddimensjoner og arbeidet med tiltakskjeder; på vei mot en konklusjon.	115
Referanser	118

KAPITTEL 7

LÆRERSAMARBEID – ET VERKTØY I SKOLEUTVIKLING. UTFORDRINGER, MODELLER OG MULIGHETER	119
<i>Wenche Rønning og Anne Sofie Skogvold</i>	
Mestringsprosjektet – bakgrunn og innhold	119
Utfordringer ved utviklingsarbeidet	121
Forskning om teamarbeid	122
Teamarbeid i Mestringsprosjektet	124
Nordås barne- og ungdomsskole – en helhetlig modell for samarbeid	127
Mesterøy videregående skole – en kompleks organisasjon	130
Oppsummering	133
Referanser	135

KAPITTEL 8

DEMOKRATISK LEDELSE SOM SKOLEUTVIKLINGSSTRATEGI	137
<i>Lena Abrahamsen, Siw Skrøvset og Else Stjernstrøm</i>	
Innledning	137
Metodisk tilnærming	139
Skoleutviklingsprosjektet	140
Ledelse og organisering av prosjektet	140
En praktisk tilnærming til fagene	141
Tilpasset opplæring	142
Kultur for ledelse og tilpasset opplæring?	142
Ulike oppfatninger av ledelse	143
Heroisk versus demokratisk ledelse	143
Prosjektets bidrag til skoleutvikling	145
Hva har vi lært?	147
Fire teser for skoleutvikling	149
Tese 1: Avklar gjensidige forventninger i startfasen	149
Tese 2: Veivalg krever sammensatt kompetanse	149
Tese 3: Sett ord på ledelsesstrategien overfor medarbeiderne	149
Tese 4: Man lærer også av det som ikke fungerer	149
Referanser	150

KAPITTEL 9

MÅ LÆRERNE *EIE* PROSJEKTET FOR AT VI SKAL LYKKES I ARBEIDET MED

Å UTVIKLE SKOLEN? 151

Janne Madsen

Helhetlig skoleutvikling i et digitalt perspektiv på Skotselv skole 152

Skotselv skole 152

Aksjonslæring 153

Å «*eie*» prosjektet. 155

Medvirkning innenfor det nære handlingsrommet 155

Deltakelse i meningsfullt fellesskap. 157

Oppsummerende diskusjon 158

Å etablere eierskap til prosjektet i lærergruppen. 159

Aktiv deltakelse 160

Mot felles lokale mål. 161

Engasjement 162

Oppsummerende diskusjon. 163

Referanser 165

KAPITTEL 10

SAMARBEID MELLOM KOMPETANSEMILJØER, SKOLEEIERE OG SKOLER

– PRAKSISER MED ULIKE ANLIGGENDER? 168

Astrid Birgitte Eggen

Introduksjon 168

Skoleutvikling som forhold mellom ulike praksiser 170

Skolevurdering som verktøy for skoleutvikling. 170

Metode for skoleutvikling med vekt på skolevurdering 172

Erfaringer med samarbeid på tvers av praksisfellesskapene. 173

Forholdet mellom skolene og skoleeier/direktorat. 173

Skolenes forhold til kompetansemiljøet 179

FoU for forming av fremtidens skole. 181

Referanser 184

KAPITTEL 11

VIKTIGA RUM OCH TIDER NÅR SKOLOR VILL FÖRBÄTTRA

UNDERVISNINGEN FÖR ELEVERNA. 187

Ulf Blossing

Inledning. 187

Att stärka förbättringskapaciteten 190

Når kapasitetsbyggandet blir målet og inte medlet	192
Är det möjligt att förändra en skolas kapacitet?	193
Praktikgemenskaper i skolors inre liv	193
Rum och tid för lärande	194
Två exempel på situerade strategier för elevernas lärande	198
Kollegahandledning	199
Lesson study	200
Avslutande reflektioner	201
Referenser	204
KAPITTEL 12	
FRA ORD TIL HANDLING – ET MANGFOLDIG KUNNSKAPSLØFT	206
<i>Mats Ekholm, Torbjørn Lund, Knut Roald og Beate Tislevoll</i>	
Hvordan har problemene som beskrives og analyseres oppstått?	208
Hvordan har man forstått utfordringene?	209
Hvordan har man forsøkt å skape ny praksis?	211
Hvordan kan organiseringen av utviklingsarbeidet legges opp slik at skoler kan møte framtidige utfordringer?	212
Konkrete tiltak for at utviklingen skal komme i gang og vedlikeholdes på skolene	212
Bruk anerkjente hjelpemidler i utviklingsarbeidet	214
Innfør nye rutiner	215
Ledelsens betydning	216
Sluttord	216
LISTE OVER BIDRAGSYTERE TIL ANTOLOGIEN	218